

ABANDONUL ȘCOLAR

GEORGIANA VIRGINIA BONEA

Obiectul principal al acestui studiu constă în analiza situației abandonului școlar din România, pe clase, medii de rezidență și gen. De asemenea, sunt urmăriți factorii favorizanți individuali, școlari, sociali și economici care influențează elevul să părăsească școala. Abandonul școlar este mai mult un proces parcurs și mai puțin un eveniment în sine. Incluziunea socială și asigurarea egalității de șanse sunt principalele soluții care vin în combaterea acestei probleme sociale. Abandonul școlar timpuriu este atât o problemă individuală, cât și a întregii societăți, motiv pentru care politicile sociale de prevenire și combatere trebuie analizate cu atenție. De asemenea, se acordă o atenție sporită școlilor de arte și meserii, acestea având o mare influență în procesul de prevenire și combatere a abandonului școlar.

Cuvinte-cheie: elev; abandon școlar; incluziune socială; egalitate de șanse.

INTRODUCERE ÎN PROBLEMATICA

Termenii *abandon școlar* și *părăsirea timpurie a școlii* sunt fenomene distincte. Astfel, abandonul școlar face referire la elevii care renunță să mai frecventeze școala, iar *părăsirea timpurie a școlii* face referire la tinerii cu vârste cuprinse între 18–24 de ani, care au părăsit școala înainte de finalizarea învățământului obligatoriu, neurmând nici un alt program de formare profesională sau calificare. Copiii care sunt în afara sistemului sunt excluși de la educație, în timp ce copiii care se află în risc de abandon școlar sunt privați de oportunitățile egale de învățare (Kearney 2008; Battin-Pearson *et al.* 2000; Neamțu 2003; Ekstrand 2015). În altă ordine de idei, România se luptă cu problema abandonului școlar, care în ultimii ani a devenit un subiect important de analiză și dezbateri. În acest context, statul propune o serie de politici educaționale și strategii concrete care să vină în întâmpinarea problemei, precum și îmbunătășirea sistemului de învățământ.

Tinerii care renunță prematur la studii se confruntă cu șomajul, sărăcia și marginalizarea (McGrath și Van Bergen 2015, 2–5). Școala românească a trecut prin mai multe procese de schimbare și modernizare, însă nu suficient de eficiente

Adresa de contact a autorului: Georgiana Virginia Bonea, Institutul de Cercetare al Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: georgiana_bonea@yahoo.com.

ca să facă față problemei abandonului școlar. Astfel, își face loc analfabetismul funcțional, slaba motivare economică a profesorilor și modernizarea timidă a școlilor din mediul rural.

Problema abandonului școlar nu poate și nu trebuie să fie tratată cu superficialitate. Sunt necesare analize atente și clare pentru efectuarea unei diagnoze corecte în scopul identificării unor soluții cât mai eficiente de diminuare a fenomenului. Depistarea timpurie a riscurilor pe care elevii și familiile acestora le prezintă solicită o strategie care să implementeze existența asistenților sociali în fiecare unitate școlară, în vederea prevenirii abandonului studiilor de către elevi (Lewis et al. 2005, 731–732).

Studiul de față are în vedere analiza situației învățământului din România de după evenimentele din anul 1989, totodată evidențind problemele pe care le are sistemul în ansamblul său. De reținut faptul că abandonul școlar nu este o situație pe care numai țara noastră o are de rezolvat, ci multe alte state ale Uniunii Europene (UE). Cauzele sunt dintre cele mai diverse, printre ele numărându-se: nivelul crescut de sărăcie, lipsa de atractivitate față de învățământ, așteptări neconcordante cu realitatea și dorința de ardere rapidă a etapelor, lipsa de educație a familiei de proveniență, probleme de sănătate, familie monoparentală, copii provenind din familii de etnie romă, copiii provenind din mediul rural etc. La fel ca Uniunea Europeană, țara noastră are mai multe programe menite să apropie de școală tinerii care prezintă un risc ridicat de abandon. Însă, în ciuda acestor programe, asistăm la rate destul de ridicate ale abandonului școlar.

Abandonul școlar este o problemă de actualitate ce afectează nu numai individul și familia, ci întreaga societate în ansamblul ei (Wilkins și Bost 2016; Townsend et al. 2007). Pe termen lung, devin vizibile o serie de efecte negative, cărora politicile sociale actuale nu par să le facă față în mod eficient. Prevenirea și combaterea abandonului școlar este o adevărată provocare atât pentru autoritățile din întreaga lume, cât și pentru specialiști.

Prezentul studiu vine într-un context în care toate țările membre UE prezintă o preocupare majoră față de problematica abandonului școlar. Astfel, se urmărește evaluarea sistemului educațional în ansamblul său, precum și analiza atentă a politicilor sociale de prevenire și combatere, aflate în legătură strânsă cu statisticile instituțiilor de specialitate. Lucrarea de față studiază abandonul școlar din prisma mai multor factori de influență, așa cum este familia, societatea, cultura, atitudini și mentalități, ce își lasă amprenta pe traseul școlar al elevului.

Statul bunăstării promovează șanse egale de participare la educație, indiferent de caracteristicile etnice și genetice ale individului (Esping-Andersen 2002, 52–54). În acest sens trebuie maximizate toate eforturile de egalizare a șanselor educaționale, având în vedere justiția socială și moralitatea, dar mai mult, asigurarea unui viitor solid al societății (Hughes et al. 2001; Bridgeland et al. 2006). Inegalitatea școlară se manifestă atunci când anumite categorii de elevi, considerați vulnerabili, înregistrează rate scăzute de participare școlară, precum și rezultate slabe la învățătură (Cataldi et al. 2009, 47–48).

DEFINIRE ȘI CAUZALITATE

Cu certitudine, abandonul școlar este o formă de manifestare a devianței din învățământ, alături de absenteism și violența din mediul școlar. Cu alte cuvinte, devianța școlară include acele comportamente care se abat de la normele ce reglementează status-rolurile de elev (Neamțu 2003, 199). Tinerii părăsesc școala, neținând seama de nivelul la care au ajuns, înainte de a obține vreo calificare sau pregătire profesională.

Cauzele abandonului școlar sunt extrem de complexe și, de multe ori, împărțite pe mai multe categorii, după cum urmează (Hughes et al. 2001; Cosmovici și Iacob 1998; Prevatt și Kelly 2003; Fortin *et al.* 2013; Cace 2010; Voicu 2012): 1) cauze din mediul familial: un nivel educațional scăzut al părinților, o tragedie ce a avut loc în familie, familie dezbinată, probleme de violență și abuz, diverse tensiuni între membrii familiei, implicarea unuia sau mai multor membri ai familiei în activități ilegale, migrația unuia sau a ambilor părinți, relație defectuoasă dintre familie și școală; 2) cauze individuale: diverse probleme de sănătate, tulburări de relaționare cu cei din jur, neadaptarea la mediul școlar, motivație redusă de a merge la ore, manifestarea unei agresivități față de colegi, consumul de substanțe cu efect halucinogen, consumul de băuturi alcoolice, fumatul, anxietate, copiatul la teste, furtul de obiecte ce aparțin colegilor de clasă, stimă de sine scăzută, introvertire, depresie, fobie față de școală; 3) cauze determinate de comunitate: norma căsătoriei timpurii a copiilor (exemplu: etnia romă, dar și în unele zone rurale), zone rău famate și lipsite de securitate; 4) cauze ale mediului școlar: lipsa de motivație și neimplicarea cadrelor didactice, relație defectuoasă profesor – elev, frustrări și inhibiții ale elevului, conflicte și violențe între colegii de clasă (exemplu: *bullying* și *mobbing*), orientarea școlară greșită a elevului, note foarte mici și repetenție, standardele foarte ridicate ale școlii, sentimentul acut de eșec al elevului, elevul nu se integrează în clasă; 5) cauze de natură economică: dificultăți economice, lipsa unui loc de muncă al unuia sau al ambilor părinți, lipsa rechizitelor și a hainelor.

Fără îndoială că în vederea obținerii succesului școlar este nevoie de un parteneriat solid dintre familia elevului și școală. Părinții trebuie să acorde o importanță sporită școlii, dar și să asigure un mediu familial adecvat dezvoltării cognitive, relaționale și sociale a copilului (Cosmovici și Iacob 1998, 27–29). De asemenea, trebuie accentuat interesul cadrelor didactice, în vederea încurajării tuturor elevilor, fără a practica vreo formă de discriminare.

În altă ordine de idei, există mai multe teorii explicative ale abandonului școlar, împărțite după cum urmează: 1) perspectiva ecologică; 2) teoria individualismului metodologic; 3) perspectiva behaviorismului; 4) perspectiva biologică (*Caseta 1*).

Teoriile principale privind abandonul școlar

1) Perspectiva ecologică (Urie Bronfenbrenner 1975/2005): Teoria ecopsihologică explică dezvoltarea umană, plasând copilul în centrul unui ecosistem împărțit în patru părți: a) nivelul microsistemic (școala, familia, grupul de egali); b) nivelul mezosistemic (diferite interacțiuni între microsisteme); c) nivelul exosistemic (microsistemele, mezosistemul și grupurile de apartenență ale părinților); d) nivelul macrosistemic (modelele culturale). Fiecare nivel exercită anumite influențe asupra celorlalte sisteme, aflându-se în strânsă legătură.

2) Teoria individualismului metodologic (Cohen 1955; Weerman 2010; Henry 2007; Lucero 2015; Bradshaw et al. 2008): Eșecul școlar este explicat din perspectiva subculturilor sociale din mediile defavorizate, marginalizate. Avantajele școlarizării sunt subestimate, în timp ce activitățile ilicite pot aduce mai multe avantaje. Subcultura socială influențează în mod negativ atât familia, cât și individul în luarea deciziilor sale și în manifestarea comportamentelor.

3) Perspectiva behaviorismului (Tolman 1954; Bonea 2012): Comportamentul negativ al indivizilor este întărit prin intermediul rolurilor jucate de către factorii de mediu. Astfel, recompensa și pedeapsa venite în urma unui comportament sunt evaluate de către individ, întărindu-i convingerea de a adopta o anumită conduită în detrimentul alteia. Mediul înconjurător condiționează și decondiționează individul, determinând preluarea și imitarea comportamentelor și a atitudinilor. Astfel, schemele de comportament deviant sunt acceptate și reproduse de către individ.

4) Perspectiva biologică (Lombroso 1835/1909; Di Tullio 1956): Diversele reacții hormonale și chimice pot avea influență asupra individului în plan cognitiv și emoțional-comportamental. O cantitate mai mare de hormoni androgeni pot determina comportamentul deviant al individului. De asemenea, diversele stigmatizări de natură anatomică pot influența și ele conduita negativă a unui individ.

Sursa: Prelucrarea autoarei după: Cohen 1955; Tolman 1954; Di Tullio 1956.

Sunt două mari atitudini în ceea ce privește abandonul școlar, anume (Kearney 2008, 451–471): 1) școala tradițională plasează întreaga responsabilitate a deciziilor greșite asupra elevului, în contextul absenteismului și al rezultatelor școlare slabe, utilizându-se termenul de „*drop-out*”, cu o semnificație individuală de ordin educațional și cultural; 2) elevii care renunță la școală sunt văzuți ca fiind expulzați din sistemul de învățământ, din cauza diverselor experiențe traumatizante de eșec școlar și a emoțiilor negative, fiind utilizat termenul de „*push-out*”. Aici responsabilitatea pentru părăsirea școlii nu mai aparține elevului, ci sistemului de învățământ. Experiențele școlare negative pot determina anumiți elevi să renunțe la școală, însă nu toți elevii cu astfel de experiențe aleg să renunțe (Einat și Einat 2015, 425–428). O relație defectuoasă elev–familie, precum și între elev–profesor, poate conduce la luarea deciziei de părăsire a sistemului de învățământ. Pe de altă parte, experiențele școlare pozitive încurajează și motivează elevul să meargă mai departe (Zhang 2007; Patrick et al. 2016; Neamțu 2003). Fără îndoială că școala ierarhizează elevii, fie că vorbim de școala tradițională, sau de teoria excluderii, în majoritatea sistemelor de învățământ se manifestă problema renunțării la studii. Părăsirea timpurie a școlii este rezultatul eșecului și al ineficienței sistemelor educaționale de a motiva și menține elevii în întreg procesul educațional.

ABANDONUL ȘCOLAR ÎN CIFRE

În ultimii ani, problema abandonului școlar din România devine din ce în ce mai îngrijorătoare. Învățământul românesc prezintă grave probleme, înregistrându-se consecințe negative la nivelul întregii societăți. Cu alte cuvinte, unul dintre cei mai importanți indicatori ai eficienței unui sistem de învățământ este rata abandonului școlar, care măsoară eficiența sistemului de cuprindere și menținere a copiilor în școală (Teodorescu et al. 2012; Jimerson et al. 2000). Rata abandonului școlar se stabilește ca raport procentual între numărul elevilor înscriși și numărul absolvenților.

Rata abandonului școlar din rural este mai crescută față de cea din marile orașe ale României. Pe medii de rezidență, rata abandonului școlar în învățământul primar din mediul rural în anul școlar 2008/2009, este de 1,9%, în timp ce în mediul urban este de 1,5%. Mai departe, în anul școlar 2014/2015 rata abandonului în mediul rural a crescut, ajungând la 2,2%, față de mediul urban unde aceasta a fost de 1,5%. Diferența destul de ridicată a ratei abandonului școlar din mediul rural față de mediul urban poate fi explicată prin faptul că în mediul rural accentul pe educație nu este pus așa cum se întâmplă la oraș. În altă ordine de idei, rata abandonului școlar este mai crescută în rândul băieților față de fete. Astfel, luând în considerare diferența pe sexe, se evidențiază o frecvență mai mare a situațiilor de abandon școlar în cazul populației masculine; în anul 2017/2018, rata abandonului în rândul băieților a fost de 1,9% față de 1,5% în rândul fetelor. Pe ansamblul învățământului primar și gimnazial, rata abandonului școlar, un indicator calculat pe baza metodei „intrare-iesire”, în anul 2014/2015 a fost de 1,8% (Tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial, perioada 2008–2018

Anul	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
Total	1,7	1,5	1,8	1,8	1,4	1,5	1,8	1,7	1,6	1,8
Urban	1,5	1,5	1,8	1,7	1,1	1,3	1,5	1,4	1,3	1,6
Rural	1,9	1,6	1,8	1,8	1,6	1,8	2,2	1,9	1,8	1,9
Feminin	1,5	1,4	1,7	1,5	1,2	1,4	1,7	1,6	1,8	1,5
Masculin	1,8	1,7	1,9	2,0	1,5	1,7	2,0	1,7	2,0	1,9

Sursa: Prelucrarea autoarei după: INS, 2009–2019.

Mai departe, la nivelul învățământului din clasele I–IV, cele mai mari valori ale ratei abandonului școlar s-au înregistrat în anul școlar 2014/2015, cu 2,4%, în comparație cu anul școlar anterior, unde aceasta este de 1,5%. Nivelul cel mai ridicat al ratei abandonului școlar din clasele V–VIII se înregistrează în anul

2008/2009, cu un procent de 2,8%. Explicația faptului că rata abandonului școlar din clasele V–VIII este mai ridicată față de cea din clasele I–IV, poate fi pusă pe seama faptului că cerințele școlare devin din ce în ce mai greu de îndeplinit. Elevul devine conștient de munca pe care trebuie să o depună în mod constant pentru a se perfecționa. De asemenea, pe măsură ce crește, elevul poate dezvolta noi dorințe de afirmare și comportamente neconcordante cu statutul său în școală. Pe de altă parte, la nivel general, ratele ridicate ale abandonului școlar la început de ciclu de învățământ au drept cauză dificultățile de adaptare cu care se confruntă elevii. Foarte importantă este adaptarea progresivă a elevilor la solicitările școlare (*Tabelul nr. 2*).

Tabelul nr. 2

Rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial, pe clase, 2008–2018

Anul	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
Clasa pregătitoare	–	–	–	–	0,5	1,0	1,7	1,4	1,2	1,6
Clasa I	2,1	2,3	2,2	2,0	1,3	1,5	2,4	1,7	1,9	1,8
Clasa a II-a	1,3	1,2	1,5	1,5	1,2	1,3	2,4	1,8	1,3	1,7
Clasa a III-a	1,1	1,1	1,4	1,3	1,0	1,1	1,2	1,4	1,1	1,5
Clasa a IV-a	1,3	1,2	1,4	1,4	1,3	1,3	1,4	1,2	1,3	1,2
Clasa a V-a	2,8	2,5	2,7	2,6	2,4	2,5	2,4	2,1	2,4	2,6
Clasa a VI-a	1,6	1,5	1,8	1,7	1,4	1,6	1,7	1,4	1,6	1,5
Clasa a VII-a	1,8	1,4	2,0	1,8	1,6	1,6	1,8	1,6	1,8	1,7
Clasa a VIII-a	1,5	1,3	1,4	1,7	1,5	1,5	1,6	1,4	1,7	1,5

Sursa: Prelucrarea autoarei după: INS, 2009–2019.

Inclusiv la învățământul liceal, datele evidențiază faptul că băieții abandonează liceul în proporție mai mare, comparativ cu fetele. În privința învățământului liceal, în anul școlar 2013/2014, în rândul elevilor de gen masculin, s-a înregistrat cea mai ridicată rată a abandonului școlar, anume 4,5%, față de elevii de gen feminin. Rata cea mai mare a abandonului școlar din rândul elevilor de gen feminin a fost înregistrată în anul 2013/2014, fiind de 2,9%. Pe ansamblu, rata abandonului școlar în învățământul liceal, din anul 2014/2015, este de 2,6%, față de anul următor, cu 2,5%, înregistrându-se astfel o ușoară scădere. Cu toate acestea, rata abandonului școlar în rândul liceenilor se menține la cote destul de ridicate (*Tabelul nr. 3*).

Tabelul nr. 3

Rata abandonul școlar în învățământul liceal, perioada 2009–2018

Anul	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
Total	2,2	3,2	3,8	2,8	2,8	3,7	2,6	2,5	2,7	2,8
Feminin	1,8	2,7	3,2	2,3	2,4	2,9	2,5	2,7	2,6	1,9
Masculin	2,5	3,7	4,4	3,2	3,2	4,5	2,8	3,4	3,6	2,9

Sursa: Prelucrarea autoarei după: INS, 2009–2019.

Începând din anul școlar 2009/2010, analiza ratei abandonului școlar în învățământul profesional, având în vedere intrarea în lichidare a acestei rute de formare, arată o evoluție ascendentă, cu fiecare an ce trece. Astfel, lichidarea școlilor de arte și meserii a influențat în mod negativ rata abandonului școlar. Cu alte cuvinte, tinerii care doreau să urmeze o școală profesională au fost forțați să meargă la un liceu, pe care, ulterior, unii dintre ei l-au abandonat. Unul dintre motivele abandonului a fost acela că nu au putut face față cerințelor de la nivel de liceu. Învățământul profesional are un foarte mare impact asupra economiei unei țări, motiv pentru care trebuie să fie înțeleasă importanța acestuia. Înlocuirea Școlii Profesionale cu Școala de Arte și Meserii s-a dovedit a avea un mare impact asupra ratei abandonului școlar. Absolvenții acestei forme de învățământ sunt deținătorii unei meserii de care țara noastră are cu siguranță nevoie. Piața muncii solicită intens anumite meserii, cum sunt: bucătari, barmani, cofetari, electricieni, mecanici auto etc. Ca o măsură în vederea scăderii ratei abandonului școlar, dar mai ales a consolidării economiei, ține de acordarea importanței absolute de către stat față de învățământul profesional. Abia în anul 2011 se reînființează clasele de învățământ profesional, mai precis începând cu clasa a X-a, în cadrul liceelor tehnologice. Există însă obligativitatea de a urma clasa a IX-a la un liceu tehnologic înainte de a putea intra în învățământul profesional. Iar în anul 2016, clasa a IX-a este introdusă în învățământul gimnazial, ca o modalitate de combatere a abandonului școlar.

În altă ordine de idei, rata abandonului școlar în învățământul profesional în anul școlar 2008/2009, în rândul populației de gen feminin este de 9,7%, față de populația masculină, care are o rată de 7,9%. Mai departe, în anul școlar 2015/2016, rata abandonului școlar profesional din rândul populației de gen feminin este de 8,7% față de populația masculină, care are o rată de 10,3% (Tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4

Rata abandonului școlar în învățământul profesional, perioada 2009–2018

Anul	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
Total	8,6	19,8	30,4	7,9	4,3	5,0	7,4	8,9	15,7	19,2
Feminin	9,7	21,9	35,8	10,5	7,1	6,2	9,4	8,7	11,3	16,8
Masculin	7,9	18,6	27,4	7,0	3,6	4,5	8,1	10,3	9,8	12,4

Sursa: Prelucrarea autoarei după: INS, 2009–2019.

Importanța învățământului postliceal nu trebuie subestimată. Astfel, învățământul postliceal este organizat pentru calificări profesionale stabilite de către Ministerul Educației Naționale, în conformitate cu Registrul Național al Calificărilor. Rata abandonului școlar în învățământul postliceal și de maiștri, în rândul populației feminine, în anul 2013/2014 este de 9,8%, în timp ce populația masculină înregistrează o rată de 12,4%, acestea fiind cele mai ridicate valori din perioada de timp cuprinsă între anii 2009–2018 (Tabelul nr. 5).

Tabelul nr. 5

Rata abandonului școlar în învățământul postliceal și de maiștri, perioada 2009–2018

Anul	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
Total	5,5	5,5	6,1	8,9	7,9	10,7	9,2	7,8	10,3	8,4
Feminin	5,4	5,4	5,9	8,6	7,8	9,8	7,4	9,3	7,7	9,2
Masculin	5,9	5,9	6,7	9,5	8,2	12,4	7,4	9,8	10,5	7,9

Sursa: Prelucrarea autoarei după: INS, 2009–2019.

În anul 2016, România a avut una dintre cele mai mari rate de abandon școlar din Uniunea Europeană, aceasta fiind de 18,5% în rândul tinerilor cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani, conform statisticii furnizate de către Eurostat. În ciuda faptului că întreaga Uniune Europeană are drept obiectiv scăderea cât mai mult posibil a ratei abandonului școlar, România nu pare să facă acest lucru. În anul următor, 2017, rata abandonului școlar a scăzut, fiind de 18,1%. După statistica Eurostat, România se află mult sub media europeană privind rata părăsirii timpurii a școlii de către tineri. O explicație a acestui fapt constă în aceea că începând cu anul școlar 2009/2010, școlile de arte și meserii intră în lichidare și mulți tineri aleg să nu mai urmeze nici o formă de învățământ, renunțând definitive la școală. La polul opus țării noastre, cu o rată mult mai scăzută a abandonului școlar este Polonia, cu un procent de 5,0% înregistrat în anul 2017. După cum se poate vedea, abandonul școlar este o problemă socială și economică a mai multor țări din spațiul european (Tabelul nr. 6).

Tabelul nr. 6

Rata abandonului școlar în anul 2017, în Europa, conform Eurostat

Țara	Abandonul școlar în 2016	Abandonul școlar în 2017	Abandonul școlar în 2018
Germania	9,5	10,1	9,8
Danemarca	8,6	8,8	8,1
Finlanda	8,0	8,2	7,7
Suedia	6,9	7,7	7,3
Austria	7,1	7,4	6,4
Cehia	7,0	6,7	6,2
Grecia	6,1	6,0	5,9
Polonia	5,2	5,0	5,1
Portugalia	12,3	12,6	12,8
Anglia	10,0	10,6	9,8
Ungaria	11,6	12,5	12,4
Bulgaria	12,9	12,7	11,8
Spania	19,0	18,3	17,9
România	18,5	18,1	18,3

Sursa: Prelucrarea autoatei după: Eurostat, 2019.

În România, rata abandonului școlar poate fi cauzată inclusiv de criza economică, împingând astfel tinerii către renunțarea la studii în favoarea obținerii unui loc de muncă. Cu alte cuvinte, impactul crizei economice asupra fenomenului abandonului școlar este unul direct, cu urmări pe termen mediu și lung. Mai mult, emigrarea forței de muncă îi afectează tot mai mult pe tineri, care fie că-și urmează părinții, ori doresc să plece singuri la muncă în străinătate, în căutarea unui venit mai mare.

POLITICILE SOCIALE DE PREVENIRE ȘI COMBATERE

Sunt foarte multe aspecte care fac din abandonul școlar o problemă greu de rezolvat. Este necesară o pregătire mai bună a cadrelor didactice, atât în formarea lor inițială, cât și în cea continuă. Este necesară o atenție sporită în lucrul cu elevii care prezintă diverse probleme de familie, excluziune socială, venituri insuficiente etc. De asemenea, statul trebuie să acorde o finanțare mai mare prin intermediul Ministerului Educației, în vederea sprijinirii atât a școlilor, a cadrelor didactice, dar mai ales a elevilor care sunt în situația de risc. Primul specialist care vine în contact direct cu elevul este cadrul didactic, ce poate identifica și orienta copilul și familia acestuia către serviciile specializate în scopul oferirii unui sprijin. Dimensiunea formală a educației, precum și ignorarea importanței lucrului cu elevii aflați în situație de risc, împing spre părăsirea școlii. Este necesară o integrare mai bună a elevilor aflați în asemenea situații de risc, precum și păstrarea unei relații apropiate cu familia.

În întâmpinarea tuturor acestor probleme vine „*Strategia Europa 2020*”, unde a fost stabilit ca toate statele membre ale Uniunii Europene (UE) să reducă ratele de abandon școlar sub pragul de 10% până în anul 2020. Astfel, se va facilita accesul la educație, reducerea numărului de elevi cu rezultate slabe la învățatură, precum și a absențelor nemotivate. De asemenea, se vor introduce programe de tipul „*a doua șansă*”, pentru elevii care au părăsit deja școala. Toate statele membre UE trebuie să elaboreze politici de prevenire și combatere, în vederea atingerii obiectivului unei rate medii de sub 10% a abandonului școlar. Se dorește eliminarea factorilor favorizanți ce determină părăsirea timpurie a școlii. În acest sens, sunt trei mari direcții de acțiune, după cum urmează: 1) prevenirea, ce constă într-un set de acțiuni menite să îmbunătățească atât accesul, cât și participarea egală la educație al tuturor copiilor, indiferent de mediul de proveniență sau de situația financiară; de asemenea, trebuie implementate mai multe programe specifice de identificare și sprijinire a elevilor cu risc de abandon; 2) combaterea, prin eficientizarea rețelei școlare de reintegrare în învățământ a celor care au părăsit deja școala; 3) dezvoltarea sistemului educațional, dotarea corespunzătoare a școlilor, respectarea normelor de igienă, asigurarea standardelor calitative ale serviciilor educaționale, precum și colabărarea cu Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului, în vederea susținerii familiei aflate în dificultate.

În completarea Strategiei „*Europa 2020*” vine *Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului, 2014–2020*, cu un capitol dedicat educației. Astfel, se dorește o monitorizare mult mai atentă a situațiilor de absenteism și abandon, prin intermediul unor programe care să sprijine școlile în asistarea copiilor în risc. Este necesară o abordare integrată, care să includă copilul, familia sa, comunitatea și școala. De asemenea, este imperios necesar ca pregătirea tuturor cadrelor didactice să includă aspecte specifice prevenirii și combaterii abandonului timpuriu al școlii. Legea nr. 18/1990, pentru ratificarea Convenției cu privire la drepturile copilului, recunoaște dreptul copilului la educație, precum și „egalitatea de șanse” în a beneficia de aceste servicii. Mai departe, Legea nr. 268/2003 pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995, precizează, la articolul nr. 2, faptul că educația în România este o prioritate națională, iar învățământul obligatoriu este de zece clase (art. nr. 6), iar învățământul de stat este absolut gratuit (art. nr. 7). O lege foarte importantă în prevenirea părăsirii timpurii a școlii este Legea 116 /2002, privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, unde este garantat accesul efectiv și în mod deosebit al tinerilor la educație (art. nr. 2), iar în secțiunea a IV-a se vorbește despre accesul la educație al tinerilor. Pentru o mai bună accesibilitate la sistemul educațional au fost concepute mai multe programe teritoriale în scopul alfabetizării adulților, dar și tabere gratuite pentru beneficiarii burselor care au rezultate foarte bune la școală. Mai departe, Planul Național Anti-Sărăcie și Promovarea Incluziunii Sociale în România, a aprobat, prin Hotărârea de Guvern nr. 829/2002, următoarele obiective privind educația: a) facilitarea și asigurarea înscrierii tuturor

copiilor de vârstă școlară; b) diminuarea ratei abandonului școlar în ciclul obligatoriu; c) relansarea învățământului postobligatoriu, acordând o mai mare importanță învățământului tehnic și profesional; d) îmbunătățirea condițiilor din sistemul școlar aflat în mediul rural și punerea accentului pe orientarea școlară și profesională; e) acces liber la anul de pregătire pentru preșcolari; f) facilitarea accesului la educație pentru copiii cu nevoi speciale, precum și promovarea incluziunii sociale. Totodată, prin intermediul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 69/2016, pentru completarea articolului nr. 84 din Legea educației naționale nr. 1/2011 și a articolului nr. 45 din Legea serviciilor de transport public local nr. 92/2007, precum și pentru abrogarea articolului nr. 15 din Ordonanța Guvernului nr. 29/2013, privind reglementarea unor măsuri bugetare, elevii au primit facilități precum transportul gratuit pentru copiii care fac naveta pentru a ajunge la școală. Astfel, efectele pozitive din cadrul politicilor sociale de prevenire și combatere a abandonului școlar nu vor întârzia să apară. Finanțarea învățământului particular a primit o atenție sporită începând cu anul 2016, odată cu intrarea în vigoare a Hotărârii de Guvern nr. 136/2016 privind aprobarea normelor metodologice pentru determinarea costului standard per elev/preșcolar și stabilirea finanțării de bază de la bugetul de stat, din sume defalcate din TVA prin bugetele locale, pe baza costului standard per elev/preșcolar, pentru toți preșcolarii și elevii din învățământul general obligatoriu particular și confesional acreditat, precum și pentru cei din învățământul profesional și liceal acreditat, particular și confesional. Astfel, s-a trecut la finanțarea învățământului preuniversitar particular acreditat, dorindu-se eliminarea discrepanțelor privind finanțarea diferitelor tipuri de învățământ. Cu alte cuvinte, aproximativ 30 000 de elevi din învățământul preuniversitar particular au beneficiat de această măsură, aplicată începând din anul școlar 2016–2017. Sunt prevăzute o serie de drepturi ale elevilor, precum: drepturile sociale, drepturi de asociere și de exprimare, drepturi educaționale, dreptul la recompense. De asemenea, nu sunt omise îndatoririle elevilor și sancțiunile ce vin odată cu încălcarea, în incinta unității de învățământ, a prevederilor statutului de elev, cât și prevederilor explicite din actele normative în vigoare. Foarte important este întregul set legislativ adoptat de țara noastră în ceea ce privește prevenirea și combaterea abandonului școlar (*Caseta 2*).

Caseta 2

Setul legislativ la nivel național în vederea prevenirii și combaterii părăsirii școlii

Legea 1/2011, privind educația națională. Legea nr. 272/2004, privind protecția și promovarea drepturilor copiilor. Ordinul M.E.N.C.S. nr. 5079/2016, privind aprobarea Regulamentului cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar. O.M.E.C.T.S. nr. 5555/2011, privind Regulamentul de organizare și funcționare a Centrului Județean de Resurse și Asistență Educațională.

Ordonanța de urgență nr. 69/2016 pentru completarea art. 84 din Legea educației naționale nr. 1/2011 și a art. 45 din Legea serviciilor de transport public local nr. 92/2007, precum și pentru abrogarea art. 15 din Ordonanța Guvernului nr. 29/2013 privind reglementarea unor măsuri bugetare.

Hotărârea nr. 829/2002, privind aprobarea Planului național antisărăcie și promovare a incluziunii sociale.

Hotărârea de Guvern nr. 136/2016 privind aprobarea normelor metodologice pentru determinarea costului standard per elev/preșcolar și stabilirea finanțării de bază de la bugetul de stat, din sume defalcate din TVA prin bugetele locale, pe baza costului standard per elev/preșcolar, pentru toți preșcolarii și elevii din învățământul general obligatoriu particular și confesional acreditat, precum și pentru cei din învățământul profesional și liceal acreditat, particular și confesional.

Legea nr. 18/1990, pentru ratificarea Convenției cu privire la drepturile copilului.

Legea nr. 268/2003, pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995.

Strategia pentru Reducerea Părăsirii Timpurii a Școlii în România, 2015–2010.

Strategia Națională privind Protecția și Promovarea Drepturilor Copiilor, 2014–2020.

Strategia Națională privind Protecția, Integrarea și Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități, 2014–2020.

Strategia Națională pentru incluziunea socială a cetățenilor români de etnie romă, 2012–2020.

Sursa: Prelucrarea autoarei după: Ministerul Educației Naționale, 2019.

Totodată, în Declarația Universală a Drepturilor Omului, la articolul nr. 26, se vorbește despre dreptul tuturor ființelor umane la educație, iar învățământul elementar trebuie să fie gratuit și accesibil. Este necesar ca învățământul elementar să fie în regim obligatoriu, iar cel tehnic și profesional să fie ușor accesibil. Învățământul superior trebuie să fie egal și accesibil tuturor pe bază de merit. De asemenea, învățământul va urmări neconținut dezvoltarea cognitivă și emoțională a individului, precum și a abilităților acestuia.

Ministerul Educației, de-a lungul timpului, a conceput o serie de programe sociale menite să asigure egalitatea de șanse pentru participarea la procesul educațional pentru toți copiii. Astfel, au fost derulate programe precum: a) „*bani de liceu*”, acordându-se aproximativ 162 500 de lei anual pentru fiecare elev beneficiar al programului; b) „*rechizite școlare gratuite*” acordate anual elevilor; c) programul „*Euro 200*”, o sumă de care au beneficiat anual aproximativ 35 300 de elevi; d) „*bursa profesională*”, unde în anul 2015–2016 au beneficiat aproximativ 67 800 de elevi; e) programul „*cornul și laptele*”, unde elevii din clasele I–IV primeau zilnic aceste produse etc.

În privința celor două programe de prevenire și combatere a abandonului școlar: 1) „*A doua șansă*” și 2) „*Școală după școală*”, în anul școlar 2015–2016, inspectorii școlari generali din învățământ primar au organizat consfăturile anuale împreună cu inspectorii de specialitate din cadrul Inspectoratului Școlar al Municipiului București și Inspectoratelor Școlare Județene (ISJ/ISMB), în scopul acordării unei atenții mărite față de reglementările și clarificările celor două programe, dar mai ales de monitorizarea derulării acestora.

În luna iunie a anului 2015, Guvernul țării noastre a aprobat *Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii*, ce cuprinde o serie de măsuri ce urmează a fi implementate până în anul 2020, pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii de către tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani și care nu urmează alte forme de școlarizare sau de formare profesională. În acest fel, se urmărește reducerea ratei abandonului școlar de la 17,3% în anul 2013, la 11,3% în anul 2020, având în vedere angajamentul luat de către România în cadrul „*Strategiei Europa 2020*”.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

România a recunoscut problema abandonului școlar și vine cu soluții pentru prevenire și combatere, însă trebuie început chiar cu încurajarea frecventării grădiniței, în scopul adaptării copilului la programul școlii și la interacțiunile cu profesorii și colegii de clasă (Neamțu 2003; Crosnoe 2007; Teodorescu et al. 2012).

În direcția prevenirii și combaterii abandonului școlar vin mai multe propuneri, însă este imperios necesar să fie mai întâi înțelese cauzele de natură socială, familială, economică și individuală. Ulterior, aceste cauze pot fi transformate în oportunități și direcții de acțiune a politicilor sociale. Se face necesară implementarea unei metodologii psihopedagogice orientată pe elev, unde cadrul didactic să stimuleze activ participarea și implicarea fiecărui elev la procesul educațional (Bjerk 2012, 112). De asemenea, trebuie dezvoltate mai multe stiluri de învățare, pentru ca elevul să-și poată dezvolta cât mai mult funcția cognitivă. Elevii trebuie încurajați să pună în practică teoriile învățate în clasă, astfel preluând inițiativa învățării. Materia predată într-o manieră rigidă, standardizată, axată pe memorarea informației, nu va mai putea fi aplicată în viitor. Învățarea prin diverse metode vizuale, grafice, în desene și culori, poate fi una dintre multiplele alternative (Cosmovici 1998; Bronfenbrenner 2005). O altă propunere pentru îmbunătățirea sistemului școlar actual, dar mai ales pentru prevenirea abandonului, ține de cadrul didactic ce poate preda lecțiile într-un mod interactiv cu elevii săi. Evitarea monologului cadrului didactic, va aduce elevul din situația pasivă de asistare la clasă într-o situație activă, de participare și implicare la lecție. Încurajarea elevilor în a se implica în procesul de învățare este una dintre principalele soluții menite și facă școala un loc distractiv, activ și propice dezvoltării elevului (Einat și Einat 2015, 38–42). Stimularea imaginației elevului este crucială în procesul de învățare și dezvoltare, oferind șansa preluării inițiativei la orele de predare. Cadrul didactic trebuie să ofere în permanență un feed-back pozitiv și constructiv menit să încurajeze și să motiveze participarea elevului (Neamțu 2003; Bradshaw 2008; Weerman 2010). Odată aplicate aceste propuneri, problema abandonului școlar din țara noastră ar putea cunoaște scăderi semnificative, tocmai datorită orientării școlii pe dezvoltarea elevului și nu doar pe predare și memorare. Totodată, pentru elevii cu rezultate foarte slabe la învățătură, pot fi organizate mai multe grupuri de studiu în cadrul școlii, pentru a răspunde

problemelor. Este necesară orientarea fiecărui elev în parte, ținând cont de înclinațiile sale și de rezultatele obținute. Orientarea pe diverse domenii de învățământ ajută tânărul să se perfecționeze într-o anumită direcție, concentrându-se astfel pe performanță și nu doar pe rezultatele favorabile promovării anului.

În altă ordine de idei, există o serie de direcții de acțiune în vederea prevenirii și combaterii abandonului școlar din țara noastră, iar prima asemenea direcție ține de eliminarea sistemului școlar rigid, clasic actual (Dianda 2008; Bridgeland 2006). Mai departe, trebuie asigurate șansele egale de participare a tuturor copiilor la educație. Cadrele didactice trebuie să beneficieze de o formare continuă, în care să-și poată dezvolta și îmbunătăți permanent abilitățile de lucru cu elevii care prezintă diverse probleme, fie personale, familiale, economice sau sociale (Bridgeland 2015; Cosmovici 1998). Calitatea serviciilor educaționale și incluziunea în sistem sunt unele dintre cele mai importante direcții de acțiune a politicilor sociale. Minoritățile etnice trebuie să beneficieze de predare în limba maternă, astfel încât școala să vină în întâmpinarea dificultăților de adaptare și integrare. Un elev care s-a adaptat și a reușit să se integreze în societate, în școală, va prezenta un risc mult mai scăzut de a abandona studiile (Korhonen *et al.* 2014, 3–6). Statul trebuie să susțină din punct de vedere material performanțele elevilor și să promoveze toate formele de învățământ. Violența în școală trebuie eliminată cât se poate de mult, fiind una dintre cauzele abandonului (Cohen 1955; Neamțu 2003), iar relația dintre familia elevului și școală trebuie să fie una cât mai strânsă. Asigurarea siguranței elevului în incinta școlii este obligatorie. De asemenea, în incinta fiecărei instituții de învățământ trebuie să activeze mai mulți specialiști, precum asistenți sociali, psihoterapeuți și psihologi care au rolul de a identifica elevii cu probleme. Astfel, se va putea interveni asupra acestor cazuri și se va face o monitorizare atentă a traseului rezolvării problemelor.

Încurajarea autonomiei copilului este esențială chiar și în timpul școlii. Pe de altă parte, în condițiile în care tânărul dorește să părăsească școala în scopul obținerii unui loc de muncă, având normă întreagă și un venit lunar stabil, trebuie acceptată ideea de „*abandon școlar temporar*” (Fortin *et al.* 2013; Dianda 2008). Familia și societatea sunt parteneri importanți în determinarea tânărului de a reveni în învățământ pentru a-și termina studiile. Astfel, „*abandonul școlar temporar*” devine o soluție demnă de luat în seamă, pe lângă oferta susținută de școala profesională și oferirea de suport financiar pe parcursul reluării studiilor. În altă ordine de idei, școala profesională trebuie să aibe susținerea totală din partea statului, dar și din partea mai multor companii care să se implice în finanțare și organizare, ținând seama de cererea pieței muncii. Este necesar ca statul să sprijine aceste companii care aleg să se implice, prin diverse facilități de ordin fiscal, scutiri de taxe și impozite. Pregătirea unei forțe de muncă calificate este esențială pentru succesul economic al oricărei țări.

Abandonul școlar nu este numai o problemă a sistemului de învățământ, ci este o problemă socială, un eșec individual cu efecte negative pentru economie și familie.

Prevenirea riscului de abandon școlar, prin identificarea tinerilor cu probleme și sprijinirea lor este esențială în reducerea ratei de părăsire timpurie a studiilor (Jimerson et al. 2000, 527–531). Este necesară implicarea totală a cadrelor didactice deoarece se află în legătură directă cu elevul și familia sa. Identificarea din timp a riscului poate împiedica tânărul să părăsească școla. Școala în sine trebuie responsabilizată cu prevenția, motivarea și ajutarea elevilor să se integreze în colectiv.

Școala este bună atunci când răspunde cerințelor pieței muncii, cerințelor elevului și ale societății. Societatea românească a suferit o serie de schimbări majore în plan economic, social, educațional, sanitar și cultural, din 1989 și până în prezent. De asemenea, globalizarea, aderarea la Uniunea Europeană și evoluția mass-media au influențat masiv sistemul educațional tradițional. Vechile metode de predare trebuie acum înlocuite cu noi modalități de motivare, captare a atenției și interesului elevului. În concluzie, societatea s-a schimbat, prioritățile și prejudecățile indivizilor s-au modificat, în consecință, sistemul școlar trebuie să se adapteze noilor vremuri și cerințe. Școala trebuie să ofere, pe lângă dezvoltarea cognitivă, o stimulare a spiritului de inovație și inițiativă a tinerilor, ajutându-i să se pregătească pentru a face față cerințelor pieței muncii din prezent și mai ales din viitor.

BIBLIOGRAFIE

- Battin-Pearson, Sara, Newcomb Michael, Abbott Robert, Hill Karl, Catalano Richard și Hawkins David. 2000. "Predictors of early high school dropout: a test of five theories". *SUA: J. Education, Psychology*, no. 92: 568–582.
- Bjerk, David. 2012. "Re-examining the impact of dropping out on criminal and labor outcomes in early adulthood". *SUA: Economic Education*, no. 31: 110–122.
- Bonea, Georgiana Virginia. 2012. *Violența în relația de cuplu: victime și agresori*. București: Editura Sigma.
- Bradshaw, Catherine, O'Brennan Lindsey și McNeely Columbus. 2008. "Core competencies and the prevention of school failure and early school leaving". *SUA: New Direction, Child Adolescence*, no. 122: pp. 19–32.
- Bridgeland, Maurice, Dilulio John și Morison Ken. 2006. *The Silent Epidemic. Perspectives of High School Dropouts*. Washington DC: Civic Enterprises, L.L.C.
- Bronfenbrenner, Urie. 1975. *Influences on Human Development*. SUA: Holt, Rinehart & Winston.
- Bronfenbrenner, Urie. 2005. *Making Human Beings Human. Bioecological Perspectives on Human Development*, Sage.
- Cace, Sorin și Tomescu Cristina, coord. 2010. *Studiu asupra fenomenului de mobbing și a unor forme de discriminare la locul de muncă în România*. București: Editura Expert.
- Cataldi, Emily, Forest Laird Johnson și Kewal Ramani. 2009. *High School Dropout and Completion Rates in the United States*. Washington, DC: National Center for Education Statistics.
- Cohen, Albert. 1955. *Delinquent boys*. London: Free Press.
- Cosmovici, Andrei și Iacob Luminița. 1998. *Psihologie școlară*. Iași: Editura Polirom.
- Crosnoe, Robert și Riegle-Crumb Catherine. 2007. "A life course model of education and alcohol use". *SUA: J. Health Sociology Behaviorism*, no. 48: 267–282.
- Di Tullio, Benigno. 1956. *Il problema della criminalità nelle aree arretrate italiane*. Italia: Editura Nuovi Quaderni di Capistrano S.R.L.
- Dianda, Marcella. 2008. *Preventing Future High School Dropouts. An Advocacy and Action Guide for NEA State and Local Affiliates*. Washington DC: National Education Association.
- Einat, Tomer și Einat Amelia. 2015. "To learn or not to learn—this is the question: learning – disabled inmates' attitudes toward school, scholastic experiences, and the onset of criminal behavior". *SUA: Prison J.*, no. 95: 423–448.

- Ekstrand, Bruce. 2015. "What it takes to keep children in school: a research review". *SUA: Education Review*, no. 67: 459–482.
- Esping-Andersen, Gosta. 2002. *Why We Need a New Welfare State*. Oxford: Oxford University Press.
- Fortin, Lemieux, Marcotte Denis, Diallo Thuillier, Potvin Pierre și Royer Eric. 2013. "A multidimensional model of school dropout from an 8-year longitudinal study in a general high school population". *Europe: J. Psychology Education*, vol. 28: 563–583.
- Henry, Kissinger. 2007. "Who's skipping school: characteristics of truants in 8th and 10th grade". *SUA: J. School Health*, no. 77: 29–35.
- Hughes, Jones, Cavell Timothy și Willson Victor. 2001. "Further support for the developmental significance of the quality of the teacher-student relationship". *SUA: J. School Psychology*, no. 39: 289–301.
- Jimerson, Shane, Egeland Byron, Sroufe Angela și Carlson Brown. 2000. "A prospective longitudinal study of high school dropouts: examining multiple predictors across development". *SUA: J. School Psychology*, no. 38: 525–549.
- Kearney, Albano. 2008. "School absenteeism and school refusal behavior in youth: a contemporary review". *SUA: Clinical Psychology Review*, no. 28: 451–471.
- Korhonen, Jouni, Linnanmäki Karin și Aunio Pirjo. 2014. "Learning difficulties, academic well-being and educational dropout: a person-centred approach". *SUA: Learn Individual Differences*, no. 31: 1–10.
- Lewis, Randall, Romi Satrio, Qui Lieu și Katz Yaacov. 2005. "Teachers' classroom discipline and student misbehavior in Australia, China and Israel". *SUA: Teach. Teach. Education*, no. 21: 729–741.
- Lombroso, Cesare. 1835/1992. *Omul delincvent*. București: Editura Măiastră.
- Lucero, Jorge, Barrett Conner și Jensen Haise. 2015. "An examination of family and school factors related to early delinquency". *SUA: Children School*, no. 37: 165–173.
- McGrath, Kelly și Van Bergen Pim. 2015. "Who, when, why and to what end? Students at risk of negative student-teacher relationships and their outcomes". *SUA: Education Res. Review*, no. 14: 1–17.
- Neamțu, Cristina. 2003. *Devianța școlară*. Iași: Editura Polirom.
- Patrick, Murphy, Schulenberg John și O'Malley Patrick. 2016. "High school substance use as a predictor of college attendance, completion, and dropout: a national multicohort longitudinal study". *SUA: Youth Society*, no. 48: 425–447.
- Prevatt, Frances și Kelly Frye. 2003. "Dropping out of school: a review of intervention programs". *SUA: J. School Psychology*, no. 41: 377–395.
- Teodorescu, Daniel, Andrei Tudorel și Oancea Bogdan. 2012. "Quantitative methods used to identify the causes of school dropout in EU countries". *SUA: Proc. Society Behaviorism*, no. 31: 188–192.
- Tolman, Edward. 1954. "Freedom and the cognitive mind". *SUA: American Psychologist*, no. 9: 536–538.
- Townsend, Liu, Flisher Alan și King Gary. 2007. "A systematic review of the relationship between high school dropout and substance use". *SUA: Clinic Child Family Psychology*, no. 10: 295–317.
- Voicu, Bogdan, coord. 2012. *Soluții eficiente pentru prevenirea abandonului școlar: costuri și mecanisme*. București. (Aprilie). <http://www.unicef.ro/wp-content/uploads/Renuntarea-timpurie-la-educatie.pdf>.
- Weerman, Frank. 2010. "Delinquency after Secondary school: exploring the consequences of schooling, working and dropout". *Europe: J. Criminology*, no. 7: 339–355.
- Wilkins, Jordan și Bost Loujanian. 2016. "Dropout prevention in middle and high schools: from research to practice". *SUA: Interview School Clinique*, no. 51: 267–275.
- Zhang, Min. 2017. "School absenteeism and the implementation of truancy-related penalty notices". *SUA: Past Care Education*, no. 25: 25–34.
- *** HG nr. 594 din 2009 pentru completarea HG nr. 1488 din 2004 privind aprobarea criteriilor și a cuantumului sprijinului financiar ce se acordă elevilor în cadrul Programului național de protecție socială „Bani de liceu”. http://www.dreptonline.ro/legislatie/hg_completare_criterii_cuantum_sprijin_elevi_bani_liceu_594_2009.php.

- *** Hotărârea de Guvern nr. 136/2016 privind aprobarea normelor metodologice pentru determinarea costului standard per elev/preșcolar și stabilirea finanțării de bază de la bugetul de stat, din sume defalcate din TVA prin bugetele locale, pe baza costului standard per elev/preșcolar, pentru toți preșcolarii și elevii din învățământul general obligatoriu particular și confesional acreditat, precum și pentru cei din învățământul profesional și liceal acreditat, particular și confesional. <https://lege5.ro/Gratuit/geydcmbzg4za/hotararea-nr-136-2016-privind-aprobarea-normelor-metodologice-pentru-determinarea-costului-standard-per-elev-prescolar-si-stabilirea-finantarii-de-baza-de-la-bugetul-de-stat-din-sume-defalcate-din-tva>.
- *** Legea 269 din 2004 privind acordarea unui ajutor financiar în vederea stimulării achiziționării de calculatoare. [http://www.legestart.ro/Legea-269-2004-acordarea-unui-ajutor-financiar-vederea-stimularii-achizitionarii-calculatoare-\(Njg2MzI-\).htm](http://www.legestart.ro/Legea-269-2004-acordarea-unui-ajutor-financiar-vederea-stimularii-achizitionarii-calculatoare-(Njg2MzI-).htm).
- *** Legea nr. 268/2003, pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995. <https://lege5.ro/Gratuit/gq2tsnjx/legea-nr-268-2003-pentru-modificarea-si-completarea-legii-invatamantului-nr-84-1995>.
- *** Legea 116 /2002, privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale. http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_prevenirii_marginalizarii_sociale.php
- *** Legea nr. 18/1990, pentru ratificarea Convenției cu privire la drepturile copilului. <https://lege5.ro/Gratuit/gy4diojs/legea-nr-18-1990-pentru-ratificarea-conventiei-cu-privire-la-drepturile-copilului>.
- *** Ordonanța de urgență nr. 69/2016 pentru completarea art. 84 din Legea educației naționale nr. 1/2011 și a art. 45 din Legea serviciilor de transport public local nr. 92/2007, precum și pentru abrogarea Art. 15 din Ordonanța Guvernului nr. 29/2013 privind reglementarea unor măsuri bugetare. <https://lege5.ro/Gratuit/geztcobygyyq/ordonanta-de-urgenta-nr-69-2016-pentru-completarea-art-84-din-legea-educatiei-nationale-nr-1-2011-si-a-art-45-din-legea-serviciilor-de-transport-public-local-nr-92-2007-precum-si-pentru-abrogarea-art->
- *** Hotărârea nr. 829/2002 privind aprobarea Planului național antisărăcie și promovare a incluziunii sociale. <https://lege5.ro/en/Gratuit/heztcnbv/hotararea-nr-829-2002-privind-aprobarea-planului-national-antisaracie-si-promovare-a-incluziunii-sociale%26d%3D2017-03-19/7>.
- *** *Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului*, 2014-2020. http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Transparenta/2014/2014-02-03_Anexa1_HG_Strategie_protectia_copilului.pdf.
- *** Eurostat. 2017. *Abandonul școlar*. http://www.economica.net/alarmant--romania-este-in-top-trei-ue-la-abandon-scolar--la-noi-creste-rata--la-aproape-toate-celelalte-state-membre-scade_143202.html#ixzz5Xwe98Rgy.
- *** Ministerul Educației Naționale. <https://www.edu.ro>.
- *** Anuar statistic 2018, 2019. www.insse.ro.

The main objective of this study is to analyze the situation of school abandonment in Romania, by classes, residence and gender. Also, the individual, school, social and economic factors that influence the pupil to leave school are followed. School abandonment is more a process and less an event in itself. Social inclusion and equal opportunities are the main solutions to tackling this social problem. Early school abandonment is both an individual problem and of the society as a whole, which is why social prevention and target policies need to be carefully considered. Also, an increased attention is paid to schools of arts and crafts, which have a major influence on the prevention and preventing school dropout.

Keywords: student; school dropout/abandonment; social inclusion; equal opportunities.

Primit:
12. IX. 2019

Acceptat:
30. IX. 2019